

0 uredbi učiteljskih plač na Kranjskem.

III.

7. Starostne doklade.

Razen Tirolske in Predarelske, kjer dobiva učiteljstvo decenalne doklade, so po vseh kronovinah vpeljene petletnice. V tem oziru je pa naša dežela skoraj zadnja; poleg nizkih začetnih plač ima še skoro najnižje petletnice. Da se more efekt starostnih doklad boljše spoznati, sledi pregled plač in petletnic v vseh kronovinah:

Dežela	Začetna plača	Starostne doklade	Končna plača učiteljeva
	goldinarjev avstrijske veljave		
Avstrija n. Anižo	800. 700. 600	6 po 50=300	1100. 1000. 900
Avstrija p. Anižo	900. 800. 700	6 po 50=300	1200. 1100. 1000
Bukovina	600. 500. 400	6 po 50=300	900. 800. 700
Češka ¹⁾	800. 700. 600. 550. 500	1. 50; 2. 3. 4. po 100; 5. 6. po 50=450	1250. 1150. 1050. 1000. 950
Dunaj	800	6 po 100=600	1400
Dalmacija	a) 500. b) 450. c) 350	a) 6 po 75. b) 6 po 67½. c) 6 po 52½	950. 855. 665
Galicijska ²⁾	900. 800. 700. 600. 500. 450. 400. 350	5 po 50=250	1150. 1050. 950. 850. 750. 650. 600
Goriško	a) 600. b) 500. c) 400	a) 6 po 60. b) 6 po 50. c) 6 po 40	960. 800. 640
Istrija	600. 500. 400	6 po 60=360	960. 860. 760
Koroško	700. 600. 540. 480	6 po 50=300	1000. 900. 840. 780
Kranjsko	700. 600. 500. 450	6 po 40=240	940. 840. 740. 690
Moravsko ³⁾	750. 650. 600. 550	6 po 50=300	1000. 950. 900. 850
Predarelsko	a) 600. b) 400. c) 300	a) 3 po 60. b) 3 po 40. c) 3 po 30	780. 520. 390
Solnograško ⁴⁾	a) 800. b) 600. c) 500	a) 6 po 80. b) 6 po 60. c) 6 po 50	1280. 960. 800
Šlezija	a) 600. b) 500. c) 400. d) 300	a) 6 po 60. b) 6 po 50 c) 6 po 40. d) 6 po 30	960. 800. 640. 480
Štajersko	a) 900. b) 800. c) 700. d) 600	a) 6 po 90. b) 6 po 80. c) 6 po 70. d) 6 po 60	1440. 1280. 1120. 960
Tirolsko	a) 600. b) 500. c) 400	a) 3 po 60. b) 3 po 50. c) 3 po 40	780. 650. 520

¹⁾ Zak. z dne 13. vel. travna 1894, ²⁾ zadnji plač. razred 300 gld. odpravljen (zak. z dne 5. vel. travna 1896), ³⁾ zak. z dne 25. maj. travna 1894, ⁴⁾ zak. z dne 14. rožnika 1892. (V naštetih točkah treba poročilo finanč. odseka o proračunu norm. šol. zaklada za l. 1897. popraviti, ker so se tedaj navajale starejše postave).

Že po površnem pregledu mora vsakdo priznati, vzlasti z ozirom na sosedni deželni, da so naše petletnice prenizke.

Vzor, kako bi se starostne doklade imele uravnati, daje nam napredna Češka. Le tam dospe od primerno nizke začetne plače s pomočjo petletnic učitelj tudi z ozirom na dejanske življenske razmere do primerne plače. Ali ne bi kazalo tudi pri nas kaj enakega vpeljati?

8. Stanovanja in stanarine.

§ 5. postave z dne 29. listopada 1890. l. slove: Vsak voditelj (voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmanj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno, odkazati v šolskem poslopji. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gre mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih šol odmeriti z 20% njih tistočasne letne plače, pri voditeljih (voditeljicah) občnih ljudskih šol pa v Ljubljani s 120 gld., zunaj Ljubljane z 80 gld.

Stalno namesčeno moško učiteljsko osebje na javnih ljudskih šolah v Ljubljani dobiva stanarino, katera je določena za učitelje meščanskih šol s 15% njih tistočasne letne plače, za učitelje občnih ljudskih šol pa v I. in II. vrsti s 100 gld., v III. in IV. plačilni vrsti z 80 gld.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega že pred veljavnostjo tega zakona.

Stanarine za učiteljsko osebje na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalno-šolski zaklad, za šolsko osebje zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učiteljskega osebja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.*

Dosti je paragrafov v naših šolskih postavah, ki nas zelo žulijo, malo pa jih je, ki bi prizadete tako občutno sekali, kakor ravno navedeni.*)

Znana so učiteljska stanovanja. Postava zahteva 2 sobi, v istini so po navadi, recimo evfemistiško kabineti, v katerih je učitelj z obilo družino natlačen prav kakor sod s slaniki. Postava skrbi za deco, ker predpisuje prav natanko, koliko kvadratnih in kubičnih metrov naj ima vsak otrok v šolski sobi. Za prostore, kjer naj odgojitelj in učitelj te dece prebije svoj prosti čas, kjer naj se odpočije od trudapolnega dela svojega, ni našel postavodajalec mere. Nikjer ni rečeno, da bodi stanovanje zdravo. Ugovarjal bo kdo, češ: ako je šolska hiša na zdravem prostoru in ako so šolske

*) Sklep v letošnjem deželnem zboru je vsaj nekoliko v tej zadevi poravnal, vendar le malo. *Pis.*

sobe zdrave, bo gotovo tudi stanovanje. O pomote! Imenujem Vam lahko šolo, kjer so lepe, zdrave učne sobe; pri vsem tem je pa nadučitelj, ki ima v isti hiši svoje stanovanje v vedni nevarnosti, da ga povodenj ne zagrne, stanuje namreč — v kleti.

Stanovanje naj bo v dobrem stanu in — slikano. Morda bi kdo ravno gledé zadnje tirjatve nekako čudno pogledal, a opravičena in potrebna je. Stanovanje, ki je pobeljeno, je zares čedno. Samo to nepriliko ima, da se hitro umaže in potem pa ni več čedno. Taka stanovanja treba vsaj vsako leto pobeliti, kar povzročuje dotičniku, ki je v njem, časih take neprilike, da se še belenja brani. Sicer je pa finančni efekt belenja in slikanja jednak. Več denarja na jedenkrat za dolgo vrsto let izdati, ali pa manj, toda vsako leto, to se zjednači.

Tirjati moramo tudi, da so sestojni deli stanovanja kolikor moč v zvezi, odločno moramo biti pa proti stanovanjem, ki so raztreseni po vseh delih hiše. Tega menda vendar ni treba utemeljevati.

Potrebni stranski prostori! Kako elastiska je ta tirjatev! Potrebni stranski prostori so po našem mnenju: kuhinja, jedilna shramba, klet, podstrešje in drvarnica. Koliko tovarišev je pa, ki bi vse to v zadostni meri imeli?

Ne tirjamo preveč, a zahtevamo, da bodi naturalno stanovanje tako, kakor je potrebno našim potrebam in — stanu.

Stanarina-Quartiergeld. Srečna Ljubljana! Voditelj dóbi tam kompletno stanovanje, obstoječe iz 2 sob in vseh potrebnih stranskih prostorov za 120 gld. Tega še pri nas ni na deželi v večjih krajih, kjer imamo stanarine 80 gld. Pa pustimo šalo! Postava pravi: „Vsak voditelj ima **pravico** do stanovanja.“ Naravno bi bilo, da se mu stanovanje tudi da. Če ga pa ni, naj se pa dá tak znesek, da bo v istini mogoče, si postavno odmerjeno stanovanje najeti. Sedaj pa mora tak voditelj, ki ima postavno zajamčeno pravico do stanovanja, od svoje skromne plače dolagati, da sploh stanuje. In to samo zaradi tega, ker je tako nesrečen, da slušbuje na šoli, kjer ni naturalnega stanovanja! Je li so morda taki voditelji manj vredni? Ne tajimo, da je stanarina 80 gld. za nekatere kraje popolnoma primerna, da za nekatere celo previsoka, a za druge je pa zopet veliko veliko prenizka. Čas bi bil torej že, da se stanarine istinitim potrebam raznih krajev primerno uredi in sicer tako, da bo dotični znesek res stanarina, a ne to, kar je dosedaj, stanarinski prispevek.

Stalno nastavljeno moško učiteljsko osebje v Ljubljani dobiva stanarino, recte stanarinski prispevek, ostali imamo pa pravico do

prostega stanovanja ali stanarine le tedaj, če nam to šolska občina privoščí.

Tudi ta določila povzročujejo mnoge krivice ter čestokrat zmanjšujejo občutno borne naše plače. Večinoma smo zadeti kolegi in kolegínje v večjih krajih, kjer so ravno stanovanja zelo draga.

Reklo se je: ako hoče šolska občina boljše učitelje, bo že poskrbela za stanovanja. Pa ravno to pričakovanje se je izjalovilo. Učitelji se na takih krajih leto za letom menjavajo, gotovo ne v korist dotični šoli, a krajna šolska oblast sicer morda godrnja, stori pa ničesar.

Pravično bi bilo, da se dovoli takim učnim osebam stanarinski prispevek, recimo polovico lokalne doklade dotičnega kraja.

S tem ne bodo prizadete toliko revne kmečke občine, kjer imajo itak navadno vse učne osebe naturalna stanovanja, pač bi pa taka določba bogatejše šolske občine, kjer po navadi ni naturalnih stanovanj, napotila, da pripravijo svojemu učiteljstvu stanovanja. —iě.

(Dalje prih.)

Praprotnikova slavnost.

(Konec.)

Ko je končal govornik, so zaorili glasni Slava-klici, in odkrila se je lepa spominska plošča, katero je okusno izklesal g. Vurnik iz Radovljice. Na sivi mramornati plošči je zgoraj udelana iz belega mramorja izklesana glava Praprotnikova, okolo katere se vijejo besede: Prva skrb mi je mladina — ravno tako domovina. Pod podobo stoji napis: V tej hiši je bil rojen dne 9. listopada 1827. leta Andrej Praprotnik, pesnik in pisatelj slovenski, starosta slovenskega učiteljstva. — Postavilo „Slov. učit. društvo“ l. 1897. —

Po odkritju so zapeli učitelji Nedvédovo pesem „Domovina, mili kraj“ (besede Praprotnikove). Potem smo se zbrali na prostornem, lepo z zastavami okrašenem gostilniškem vrtu gostoljubnega g. Al. Pavlina k skupnemu obedu.

Pri obedu se je izpregovorilo več napitnic. Prvi je poprijel besedo predsednik „Slov. učit. društva“ g. Janko Likar, pozdravil goste, ki so prišli slaviti spomin Praprotnikov ter se spomnil končno zaščitnika in pospeševalca narodove izobrazbe, presvetlega cesarja Franca Jožefa, kateremu so zaklicali zbrani gostje trikrat „Slava!“

V lepem govoru je proslavljal urednik „Učit. Tov.“ g. Jakob Dimnik Praprotnika kot skrbnega očeta svoji družini ter napil navzočim njegovim hčeram ter ostalim njegovim sorodnikom.